



U PANPOH KA JINGSHISHA

Issue No. 6

Jylliew, 2019

KA TEMPL U BLEI BAD KA JINGSNENG HALOR KA RUKOM BAM *Dajiedlangki Lyngdoh*

U Panpoh Ka Jingshisha ka long kawei na ki lynti ba ka Christ In You Minsitries ka pyndonkam ban pynöh biang ia ki jingshisha kiba la jah bad ba la shah iuh roit. Ngi kyrmen ba lyngba kane ka lynti, ngi lah ban pynshlur ia ki nongpule jong ngi ban wad ia ka jingshisha kum ka spah baburieh.

İa U Panpoh ka Jingshisha la shon shishen shi bnai bad kiba kwah, ki lah ban ioh ia ka khlem da hap ban seiw pisa.

Ki phone no.

+91 87942 62391

+91 82588 77230

+91 94369 45866

+91 70056 73218

Email:

ciyministries04@gmail.com

Ki jingdon:

**Ka Templ U Blei bad
Ka Jingsneng Halor 1
Ka Rukom Bam**

**Balei Ka Myntoi Ban 4
Ithuh İa U Blei**

Ka Jingpyntip

Ki jingpyni jingmut ha kane ka newsletter kim da dei eh ki jingsngewthuh jong ka Christ In You Ministries.

La slem bah ba ngim ju ktah shuh shaphang ka koit ka khiah, namar ka long ka mon U Blei ba ngin pynleit jingmut kham bun ha ka khubor bakordor bad bathiang tam jong ka JinglongBlei bad ka Hok jong U Khrist, kaba la pynlong ia ngi kumne kumba ngi long, kaba ngi la sdang ban sngewthuh shai khlem jingartatien naduh u snem 2015 ter ter haduh mynta. Watla katta ruh ngim kwah ban kyntait ia la ka kamram ban iasam bad phi ia kiwei pat ki jinghikai bad ki jingshai jong ka Baibl kiba ker tawiar bad kiba kdew sha ka gospel.

U apostol Ioannis u ong, *“Ko hep baieit, nga duwai ba ha kiei kiei baroh men roi bad ba men khiah khran, kat kumba ka roi ka mynsiem jong me.”* (3 Ioannis 2). Ka koit ka khiah ka long kawei na ki jingkyrkhu kyrpang kaba U Blei u thrang ban theh shlei ha ki brieve baroh. Ka long kaei kaei kaba baroh ki brieve ki thrang ban ioh ia ka, naba ki sngewthuh ba khlem ka jingkoit jingkhiah kim lah ban leh kmen janai, hynrei khyndiat kiba shem ia ka, Balei? Nalor ki jingpang ba iohpateng, ki don bun bha ki daw-kum ka jingduna bam, jingduna ha ka jingkilan met, ka jingkyrni ha ki jingbam pynbuaid, ki kam awria bad kiwei kiwei de. Hynrei lada kyllum lang ia ki daw baroh ka long namar ka jingmih bad jingroi jong ka pop. Bun ki brieve mynta ki pang ym namar ba ka dei ka jingpynshitom ne ka khlam ba la phah U Blei, lymne ba don kata ka ia bakynsha ha kaba baroh baroh ki ia pang khlem daw, oh, em em, ka dei namar ka jingmih jong ka pop, namar ba ki mon hi bad ki jied hi ban pynkheih ia ki hukum U Blei katkum ka jingkwah brai jong ki hi. Kane ka dei ka aih tynrai, *“namar ia kaei kaei ruh ba u brieve u bet, ia kata hi un ioh ot noh.”* (Galatia 6:7).

Bun ki brieve ki sumar ia lade da kaba leit sha U doktor ha ka por ba pang ba shitom, hynrei ynda ki la jem ki bam ki dihang katba ki mon, bad ynda ki la pang biang ki leit biang sha u



doktor, bad kumta shi kumta haduh ba kin da iap. Ki thrang ban ioh khiah hynrei ban iehnoh ia ki jingmlen basniew kiba thaw jingpang kim kwah. Hynrei haba ngi phai sha ka Baibl ka hikai ia ngi kumno ban ioh pat ia ka jingkoit jingkhiah kaba shisha lyngba ka jingkohnguh ia U Blei, bad kumno ban sumar da lade ia lade, namar dei ia ngi shimet shimet ba U Blei u kwah ban pyndurom ia U ha ka met bad ka mynsiem jong ngi, ym dei ba uwei pat un sumar na ka bynta jong ngi.

Ka longrynieng jong ngi- ka mynsiem bad ka met

Ha ka longrynieng jong u brieve ngi tip ba ka kynthup ia 'ka met' bad 'ka mynsiem'. (Mathaïos 10:28; Job 32:8). Ka mynsiem ka long ka pdeng jong ka longrynieng bad ka jingim jong ngi, ka met pat ka long shibynta bad ka longrynieng jong ngi ha kaba ka mynsiem ka shong sah, baroh ar – ka met bad ka mynsiem– ki long ki jingaiei jong U Blei, bad U Blei uba thaw ia ngi u kwah ia ngi ban long “ki sordar babha” ban sumar ia ki. (1 Petros 4:10). U apostol Paul u thoh, *“Namar la thied noh ia phi da ka dor bah: te namar kata to pyndonburom ia U Blei ha ka met, bad ha ka mynsiem jong phi, kiba long ki jong U Blei.”* (1 Korinth 6:20).

Baroh ar, ka met bad ka mynsiem jong ngi ki la shah ktah jur da ka jingpang bad jingtim kum ka jingmih na ka jinghap noh jong U Adam. Baroh ngi sakhi ia kata hynrei khyndiat kiba tip ia ka jingieit bah U Blei ba U mon ban pynkhiah pat ia ngi lyngba U Khrist. Bad U Blei uba stad u la thawdur ba ha ka jingpynim ka mynsiem kan long kaba nyngkong

bad ka met kan wan hadien. Ka mynsiem jong ngi ka lah ban long kaba thymmai, kaba khuid, kaba hok, kaba long shitylli bad U Blei ha ka khyllipmat ba ngi pdiang ia U Khrist ha ka dohnud (Ephesos 3:17; 2 Korinth 5:17), katba ka met jong ngi pat kan sa nang throin bad noh arsut katba dang mih ki sngi haduh ba kan da leit phai pat sha ka khyndew (Jenesis 3:19), lehse ha kawei ka sngi ki nongshun kin sa pynjot noh ia ka met jong ngi hynrei ia ka mynsiem ba la pynim pat "la buhrieh lem bad U Khrist ha U Blei" ia kaba U Khrist un sa ai pat ha ngi ynda haba un wan ban kysiew ia ngi na kaba iohthiah. (Mathaios 10:28; Kolosai 3:3). Lada ngi don ia U Khun U Blei ha ka dohnud, ngi dei ban sngewskhem ia ka jingim bymjukut wat ha kane ka khyllipmat ba ngi phong ia kane ka met bapyut bad ba iap. (1 Ioannis 5:12). U Blei u sngewbha ban "pynpaw ia kata ka jingim jong U Jisu ruh ha ka doh kaba iap jong ngi." ha kane ka jingim kaba mynta (2 Korinth 4:11). Te ynda haba U Khrist un wan pat ha ka burom jong U un sa pynkylla dur ia kane ka met ba-pyut bad ba-iap jong ngi ha kaba shikhyllipmat (1 Korinth 15:52,53).

Hynrei mynta katba kane ka mynsiem jong ngi ka dang shong sah ha kane ka met ba-iap, kane ka met ka dang long hi shibynta bad ka longrynieng jong ngi, namarkata ngi don ka jingkitkhlieh ban sumar khuid ia ka. Kumba ngi la pule ha 3 Ioannis 2, ba nalar kiei kiei kiba U Blei u kwah ia ngi ha kane ka jingim kaba mynta, U kham kwah ia ngi ba ngin long kiba koit ba khiah ha ka met ka phad kumba ka roi bad khiah ha ka mynsiem.

Ka jingiadei jong ka met bad ka mynsiem

"Namar kumba ka met khlem ka mynsiem ka long kaba iap, kumta ruh kata ka jingngeit khlem kita ki jingleh ka long kaba iap keiñ." (Jakob 2:26). Haba kren shaphang ka mynsiem- ngi sngewthuh ba ka kynthup ia 'ka jingmut jingpyrkhat' bad 'ka jinglong jingman' u briew. Kine baroh artylli (ka met bad ka mynsiem) ki don ka jingiadei kawei-ia-kawei pat. U Blei u la thawdur ba ka aiñ tynrai kan iaid kumta. Kim trei kam la ka jong hi. Kum ka nuksa, lada phi pang ba iongkhlieh bad phi kynton pat sa ia ka jingklusai bad

jingsheptieng, ka jingpang jong phi ka nang jur nang jur pynban. Lada kawei ka pang ka ktah lang ia kiwei ki bynta jong u briew. Te lada ngi pyndonkam bakla ia ka met jong ngi kan don jingtah ia ka jingmut jingpyrkhat bad ia ka jinglong jingman jong ngi, bad kin ym long shuh kumba U Blei u la thmu ia ki ba kin long. Kine ki jingthoh bakhuid harum ki pyni kumno ki dkhot met bad ka mynsiem jong ngi ki iadei lane ki ktah kawei ia kawei pat:

"Namarkata to sumar ia lade, ioh kumno kumno ba ki dohnud jong phi kin sngew khia da kaba bam lalot." (Loukas 21:34).

"Ka dohnud kaba kmen ka long ka dawai kaba bha: hynrei ka mynsiem kaba lwet ka pyntykhong ia ki shyieng." (Proberb 17:22).

"Ka dohnud kaba khiah ka long ka jingim ia ka doh; hynrei ka jingbishni ka pynpyut ia ki shyieng." (Proberb 14:30).

Ka met- ka templ U Blei

"Uta U Blei kein uba thaw ia ka pyrthei, bad ia kiei kiei baroh kiba don ha ka, uba haba u long U Trai ka bneng bad ka khyndew, um shong ha ki iing blei ba la thaw da ki kti." (Ki Kam 17:24). Te haei pat ka jaka shong jong U Blei hangne ha pyrthei mynta? Ka Baibl ka iathuh ia ngi, *"Hato phim tip ba kata ka met jong phi ka long ka iingshong U Mynsiem Bakhuid uba hapoh jong phi ia uba phi la ioh na U Blei, bad ba phim long la ki jong hi? Namar la thied noh ia phi da ka dor bah; te namar kata to pyndonburom ia U Blei ha ka met bad ha ka mynsiem jong phi, kiba long ki jong U Blei."* (1 Korinth 6:19,20).

Katto katne ki sngew ba ki don ia ka hok ba kin leh katba ki mon ia la ka jong ka jingim. Hynrei ka jingshisha ka long, ba ngim long la ki jong hi, hynrei ki jong U Blei, ka daw ba



nyngkong ka long namar ba ia ngi la thaw da U Blei, bad kaba ar ia ngi la siewspah. Ka met jong ngi ka long ka templ ne ka iingshong jong U Mynsiem bakhuid. Bad uei une U Mynsiem Bakhuid? U dei hi U Mynsiem jong U Blei U Kpa bad jong U Khrist (Rom 8:9, Ioannis 14:23) ym dei da uwei pat u longblei ne u kynjablei nalar jong ki. Haba ngi pyrkhat ba ka met jong ngi ka long kaba kyntang bad kaba khuid, hato kane kam buh ia ngi ha ka jingkit khlieh ba ngi dei ban sumar ia la ki jong ki met?

U apostol u ong, *"Te lada uno uno ruh u pynjot ia kata ka iingshong U Blei, ia uta kein U Blei un sa pynjot; namar kata ka iingshong U Blei ka long kaba khuid, kaba long ma phi kein."* (1 Korinth 3:17). Ka met bad ka mynsiem batngit jong ngi ka kylla long kaba khuid ne kaba kyntang namar la pynkhuid bad pynkyntang ia ngi *"da ka jingsait ka jingkha arsien, bad ka jingpynthymmai U Mynsiem Bakhuid, ia uba u la theh noh kyrhai ha ngi, da U Jisu Khrist U Nongpynim jong ngi."* (Titos 3:5,6). Namarkata U Blei u sngewbha ban shong ha kata ka jaka kaba U Khun jong U hi u la sait khuid da ka snam lajong. Phi iohi haduh katno U Blei u ieit ia phi, U kwah ban shongsah hapoh jong phi. Oh ki paralok baieit, yn ym don jingpynksan ia kito kibym kheiñ snep ia ka jingieit bah U Blei, hynrei kiba la sngewbha ha ka jingkwah brai jong ka doh. La iathuh ha ngi ba U Blei un sa pynjot ia uta uba pynjot ne pyntngit ia ka templ bakhuid. Bad buh jingkynmaw- Ka Baibl kam shym la ong ba U Blei un pynjot ia 'uta u bym pynkhuid ia ka templ U Blei' hynrei ia uta uba pynjot 'ia kata kaba la khuid lypa'.

Da kumno ngi pynjot ne pyntngit ia ka met? Ngì pynjot ia ka lyngba ka jingleh awria, ka jingjaipdeh bad da kiwei kiwei jingmlien basniew kiba pyrshah ia ka koit ka khiah. Ka don sa kawei pat ka rukom pyntngit jong u briew kaba ngi kwah ban ktah mynta – ka bam ka dih. Shaphang u Daniel la thoh kumne, *"Hynrei U Daniel u la thmu ha la ka dohnud ba un ym pyntngit ia lade da ka jingbam syiem, lymne da ka waiñ ba u dih: namarkata u la kyrpad ia u rangbah ki iunok ba um dei ban pyntngit ia lade."* (Daniel 1:8). Shaphang ki jingbam bymkhuid, pule Lebitikos 11;

ka waiñ ba la khleh, pule Proberb 23:29-32. Hato ngi la ju pyntngit ia lade da 'ki jingbam bymkhuid', 'ki jingbam ne ki jingdih ba pynbuaid' bad 'ki bym long kpu'? Lada phi la pyntngit ia lade, U Blei u kwah ia phi ban kylla-kaba-mut, ban nym ktah shuh ia kabym khuid.

Phi kylli, "Da kumno ngan iehnoh?" Ka dei ha kajuha ka rukom kumba phi la iehnoh ia kiwei ki pop, bad ka dei da kajuha ka jingngeit bad ka bor kaba U Khrist u la aiei ha phi mynba phi la ngeit nyngkong ha U, ka long ia phi tang ban shu iaisah ha U Khrist kumba U la ong, "To iaine ha nga, bad ma nga ha phi." (Ioannis 15:4). Ka Baibl ka ong, "Uta uba ong ba u iaisah ha u, u la dei ban iaid hi kumta kat kumba u la iaid ma u." (1 Ioannis 2:6; peit ruh ha Kolossai 2:6; Galatia 5:25). Ym tang ba ngin iaisah ha U Khrist da ka jingngeit, hynrei ngi dei ban iaid ruh da ka jingngeit. Pynshisha ia ka jingngeit jong phi, da kaba leh ia ka mon U Blei. U Jisu haba u iaid ha ka duriaw, um shym la kwah ia u Petros tang ban shu peit sha U hynrei ban iaid sha kaba U la don. Ka jingngeit kaba treikam ka dei ka jingngeit kaba im.

Hato ka don ka daw, lada U Blei u khang ia ngi ia kaei kaei ba ngin leh? La thoh ba, "Ia kaei kaei ka jingbha Un ym khang na kita kiba iaid beit." (Salm 84:11). Kata kamut, lada U Blei u khang ban leh ia kaei kaei na ngi, ka dei namar ba ka long kaba sniew. Hangne ka dawa ia ka jingngeit ba ngi shaniah ha ka jingbthah bad jingsneng jong U Blei halor ka rukom bam rukom dih. Hato phi shaniah ha U Kpa uba ha bneng ba un bsa un sumar ia phi palat ban ia ka jinglah ki kmie ki kpa bakynja-pyrthei? U Jisu u iathuh ha ngi ia ka jinglong Kpa jong U Blei ha kine ki ktien ba sngewtynnad, "Te lada u khun un pan kpu na uno uno ruh na phi uba long u kpa, hato un ai noh da u maw ha u? lane ia ka dohkha, bad ha kaba dei da ka dohkha un ai noh da u bsein ha u? ne lada un pan ia ka pylleng, hato un ai noh da ka niang lartham ha u? Namar kata, lada phi, kiba long bymman, phi tip ia kaban ai ia ki jingai babha ha ki khun jong phi, **kaba katno tam ba U Kpa jong phi uba ha bneng** un ai ia U Mynsiem Bakhuid ha kita kiba pan na U?" (Loukas 11:11-13).

Kumno pat ngi dei ban sumar ia ka templ U Blei, ka met jong ngi? Ngilade da u apostol Paul u ong, "to pyndonburom ia U Blei ha ka met bad ha ka mynsiem jong phi, kiba long ki jong U Blei." (1 Korinth 6:20). Te ha kano ka rukom ngi dei ban pyndonburom ia U Blei ha ka met bad ha ka mynsiem? U Paul hi u ong, "Namar kata lada phi bam ne lada phi dih, ne lada phi leh eiei ruh, to leh phi ia kiei kiei baroh ia kaban pyndon burom ia U Blei." (1 Korinth 10:31). Ka long da kaba leh ia kiei kiei baroh katba kum ka mon U Blei. Kata ka kynthup ba ngi dei ban bam tang ia ki jingbam kiba bha kiba u la shah ia ngi ban bam, ym ia kibym khuid kiba U la khang. Ngim lah ban pyndonburom ia U Blei lada ngi iaid pyrshah ia ka mon jong U.

Ki jingbam kiba bha tam

"Bam ia kata kaba bha." (Isaiah 55:2). La thoh ruh ba, "ka jingim jong ka doh ka don ha kata ka snam." (Lebitikos 17:11). Namarkata ha ka met jong u briew ka snam ka long kaba kongsan tam. Bad dei ma ka kaba tei ia ki dkhot met jong ngi baroh. Ka stad saian ruh ka shem ba:

- Ka koit ka khiah ka shong ha ka jingbha jong ka snam.
- Ki dei ki jingbam kiba pynlong ia ka snam.
- Ka jingbha jong ka snam ka shong ha ki jingbam ba ngi jied.

Namarkata ka koit ka khiah ka shong ha ki jingbam ba ngi jied. Ka jingkhan adkar bad ka jingkilan met ki wan hadien ha ka jingkoit jingkhiah. Te ka jingkylli mynta ka long, hato ngi lah ban tip kiba kumno ki long ki jingbam kiba bha tam na ka bynta jong ngi? Ban tip ia ki jingbam kiba bha tam na ka bynta jong ngi ngi dei ban tip kiei ki jingbam kiba nyngkong eh kiba U Blei u ai ha ki briew.

"U Blei u la ong ruh, ha khmih, nga la ai ha phi, ban long ka jingbam, ia **u jhur baroh uba pynmih symbai**, uba don halor ka khmat ka khyndew baroh, bad ia u dieng baroh, uba don halade **u soh** jong u dieng uba pynmih symbai. Bad ha u kynja mrad baroh....nga la ai ia U JHUR BAJYRNGAM BAROH ban long jingbam, bad kumta ka la long. (Jenesis 1:29-30).

Ki jingbam kiba nyngkong eh (original diet) kiba U Blei u ai ia ki briew ha Kper Eden ki long "U JHUR BAJYRNGAM BAROH" kaba kynthup ia: 1)U jhur uba pynmih symbai, bad 2)U soh. U jhur uba pynmih symbai- ka kynthup ia ki nuts, ki symboh (graiñs), bad ki symbai (seeds).

- Ki nuts- kum ki cashew nuts, almonds, coconuts bad kiwei kiwei.
- Ki symboh- kum u khaw, u kew, u riewhadem bad kiwei kiwei.
- Ki symbai- kum ki sunflower seeds, ki kynja toh ne ki shana bad kiwei kiwei.



Ia kine U Blei u la ai ba kin bam bad ki soh ha kper Eden. Bad hadien ba u briew u la shah beh noh na kper Eden, U Blei u la kynthup sa ia u jhur ka lyngkha (vegetables) ha ka jingbam jong u. U Blei u la ong ha u Adam, "Kan pynmih shylluut ruh ia ki shiah bad ia ki shiah keng ia me; bad men bam ia u jhur ka lyngkha." (Jenesis 3:18). Wat hadien jong ka pop ruh ka jingbam jong u briew ka dang dei hi tang da ki jingthung suda, ka jingbam doh hi kam dei ka jingbam u briew kumba U Blei u la thmu naduh kaba mynnyngkong. Ia ka doh hi la kynthup ha ka jingbam jong u briew tang naduh ka jingshlei um ha kaba ki jingthung jong ka khyndew baroh la pynjulor. (Pule Jenesis 9:3-4). Ka jingbam jhur ka la ju long barabor ka jingbam kaba kham tei ban ia ka jingbam doh. Namarkata pyrshang ban pynduna ia ka doh ha ka miej bam jong phi bad lada phi sngewbha phi lah iehnoh shisyndon ia ka. U Blei un phah ka jingaiei ha phi ko para.

Sa shisien, ki jingbam kiba nyngkong eh (original diet) kiba U Blei u la ai ha ki briew ki long: 1)U jhur uba pynmih symbai, 2)U soh, bad 3) U jhur ka lyngkha. Kine keiñ ki long ki jingbam kiba bha tam na ka bynta jong ngi. U Daniel u sngewthuh ia kane,

namarkata u la ong ha u Melsar, “*To Tynjuh ia la ki shakri, nga kyrpad ia me, shiphew sngi: bad to kin ai ri [ki kynja-ri ne ki kynja-toh - pulses] ia ngi ban bam, bad ka um ban dih.*” (Daniel 1:12). Kane ka jingai jong U Blei kaba u la ai ha kaba mynnyngkong ka long ka jingkyrkhu kaba khiah kran haduh katta katta ba ki briew kiba im hashwa ka jingshleu um ki la lah ban im ka jingim kaba jlan haduh ki khyndai spah, ki phra spah bad ki hynniew spah snem (pule Jenesis 5).

Ki jingsneng halor ka rukom bam:

- Bam biang por bad wat bam ia ka snam lane ka khleiñ jong ki mrad.

“*Bam ha ki por ba dei biang.*” (Eklestas 10:17). “*Ka khleiñ lymne ia ka snam wat bam satia.*” (Lebitikos 3:17).

- Wat bam lalot ne leh kangar

“*Bad buh ka tari ha ka ryndang, lada me long u briew uba shait lalot.*” (Proberb 23:2). “*Namarkata to sumar ia lade, ioh kumno kumno ba ki dohnud jong phi kin sngew khia da kaba bam lalot.*” (Loukas 21:34).

La thoh ba ha kine ki sngi kiba khadduh ki briew kin sa shim ia ka bam ka dih bakynja-doh kum kaba kongsan eh ha ka jingim jong ki palat ban ia ka bam ka dih bakynja-mynsiem – ka jingpule bad

jingkohnguh ia ka ktien U Blei. Shuwa ba yn wan U Khrist, ka jinglong ki briew kan sa long, “*kumba ka la long ha ki sngi U Lot*” ha kaba “*ki la iabam, ki la iadih.*” (Loukas 17:28). U Blei u kwah ia ngi ban shim khia ia ka mynsiem kumjuh kumba ngi shim khia ia ka met. Naba la thoh, “*Ym tang da u kpu hi ba un im u briew, hynrei da ki ktien baroh ba mih noh na ka shyntur U Blei.*” (Mathaios 4:4).

- Pynlong ia ka por bam ka jingkmen jong phi.

“*Bad ba u briew baroh ruh un bam bad un dih, bad ban pynsngewbha (enjoy) ia lade ha ka jingtrei jong u baroh, ka long ka jingai U Blei.*” (Eklestas 3:13).

Balei U Blei u ai ia ki hukum jong ka jingkoit jingkhiah? “*Bad U Trai u la hukum ia ngi ban rakhe ia kine ki aiñ baroh,... na ka bynta ka jingbha ia ngi ha la ka sngi, khnang ba un ri pynim ia ngi.*” (Deuteronomi 6:24) U Blei u tip ia kaei kaba bha na ka bynta jong ngi, namarkata U ai ia ki jingsneng ban long kum ki jingker ne jingda ia ngi na ki jingpang.

Buh ia ka jingshaniah jong phi ha U Blei bad kiei kiei baroh kin sa long bha bad phi. U Blei u ong, “*To shah shkor ia ki ktien jong nga... namar ki long ka jingim ia kita kiba shem ia ki, bad ka jingkhiah ia ka doh jong ki baroh.*” (Proberb 4:20-22). “*Naba ngan ai pat ka jingkoit jingkhiah ha me, bad ngan pynkhiah ia me na ki*

jingmong jong me, ong U Trai.” (Jeremaiah 30:17).

To pyndonburom ia U Blei namarkata ha ka met bad ka mynsiem jong phi khnang ba ki briew jong ka pyrthei haba kin peit ia phi ki Khristan kin iohi ia U Khrist kum u nonghikai bastad tam uba lah ban shaniah ban hikai ia ki shaphang ka hukum bakynja mynsiem ban pynjem ia ka jingpang mynsiem, ban ai ha ki ia U Mynsiem jong U ban pynkhiah ia ki, kaba ngi ju tip salonsar kum ka jingkha pat na U Mynsiem.

Ha kaba wai noh, ko ki nongpule baieit, ngi kwah ban pynphai ia ki khmat jong phi tang sha U Khrist. Ka Baibl la ka kren ha ngi shaphang ka jingkoit jingkhiah, ka kren ha ngi shaphang U Nongpynim. U Jisu hi u ong, “*Phi iit bha ia ki jingthoh naba ha ki phi mut ba phi ioh ka jingim bymjukut; kita ruh ki long kiba iaphla ia nga. Pynban phim mon ban wan ha nga, ba phin ioh ka jingim.*” (Ioannis 5:39,40). Baroh ki jinghikai ki kdew sha U Jisu. Ki jingiathuhkhana shaphang ki jingpynkhiah U Jisu ruh la buh khnang ban tyrsuh jingngeit ha ngi ban shaniah ha U kum U Nongpynkhiah bajania jong ka mynsiem bapang jong ngi. Ha U Khrist baroh kin long ba ka kyrkhu. Namarkata ia peit sha U. Amen.

BALEI KA MYNTOI BAN ITHUH IA U BLEI (BYNTA I)

Reuben Warjri

Ha ka artikel, “*Ka Jingsngewthuh Shaphang Ka Jinglong Blei,*” nga la ban halor ka mat ba U Soitan u la lah bha ban pynpaw sniew ia ka jinglong jong U Blei. Kawei na ki lad ki lynti kaba u la pyndonkam ban leh ia kane ka kam ka long da kaba pynthame ia pyrthei ban ong ba U Blei U long Uba maian. Na kane ka daw, bun ki Khristan ki said nia ba kam long kaba bha lada uno uno u briew u pyrshang ban wad jingtip kham bha shaphang mano Uta U Blei. Uno uno uba leh ia kane, u pynsep kai ei ia ka por haba u pyrshang ban ngam jylliew, naba

watla u pyrshang tynggeh katno katno ruh ne katno slem u pynlut ban ithuh ia U Blei, U Blei Un ia long hi Uba maian. Te ka kham bha ba un shu klet noh ia kane ka subjek bad buh noh ia ka sharud bad kan kham bha pynban ba un pylut ia la ka por ha kaba pynroi ia la ka jingstad ha kiwei kiwei pat ki bynta. Kane ka rukom pyrkhath ka long marpyrshah ia ki jinghikai jong ka Baibl ba la kren ha ka sur kaba suk ban sngewthuh, kaba ngi shem ha ka kitab U Jeremiah.

“*Kumne ong U Trai, Wat ai ba u riwstad un sarong ha la ka*

jingstad, lymne uba khrawbor un ym sarong ha la ka bor, u riwspah to un ym sarong ha ki spah jong u: hynrei uta uba sngewsarong to un sngewsarong ha kane, ba u shemphang bad ba u ithuh ia Nga, ba Nga long U Trai.” (Jeremiah 9:23,24)

Ka jingstad pyrthei

Baorh ka jingstad, ka bor bad ka spah pyrthei, ynda kyllum lang ia ki ruh, kim lah ban iakob bad ka burom kaba yn sa pynpaw ha uta uban poi ban ithuh ia U Blei. Ha ka jingshisha, ka jingstad pyrthei ka long ka jingibieit ha khmat U Blei. U briew u lah ban iit ban pyniar ia la ka jingtip bad ka jingstad hynrei un dang iai don hi ha ka jingma kaba un long uba la jah junom la junom. Balei? Naba baroh kane ka jingtip ym shym la khleh lang bad ka jingtip shaphang Uei Uta U Blei. Peit kaei kaba U Paul u ong ha ki Nong Korinth:

“Namar la thoh: Ngan pynduh ia ka jingstad jong kiba stad, bad ia ka jingshemphang jong kiba shemphang ngan kytait noh. Hangno uba stad? hangno u nongthoh? hangno uba skuiñ iasaid nia jong kane ka pyrthei? Hato U Blei Um shym la pynbieit ia ka jingstad jong kane ka pyrthei? Namar ha ka jingstad U Blei, kata ka pyrthei da la ka jingstad kam shym la ithuh ia U Blei, U Blei U la ibit da ka jingibieit jong ka jingialap ban pynim ia kita kiba ngeit.” (1 Korinth 1:19-21)

Ki lamler bashyrkhei U Soitan

Ki la ju don ki briew kiba wan sha nga bad ki ong ba lada U Blei U long ne Um long U lai-ha-uwei, kam ktah ei ei ruh em ia ka jingpynim jong ngi naba ka donkam haduh ki bymjukut ki bymjukut ban ithuh ia U bad kan dei tad haduh ba ngin da la poi sha bneng ba ngin sa ioh ki jingjubab baroh halor kane ka mat. Nga sngewthuh balei ba kine ki briew ki ong kumne namar dei kane keiñ ba U Soitan u kwah eh ia ki ba kin ngeit. Ka daw ba bun ki bat skhem ia kane ka rukom pyrkhat ka long ba ki jied ban kyntait kaei kaba U Khrist U ong shaphang U Soitan bad kaei kaba U la ong shaphang ka jingithuh ia U Blei bad U Khun jong U.

“Haba u kren ia ka lamler, u kren na kiei kiei la ki jong, naba u long uba lamler, bad u kpa jong ki jinglamler.” (Ioannis 8:44)

“Kane te ka long ka jingim bymjukut, ba kin ioh ithuh ia Me U Blei Uba shisha tang ma Me hi, bad ia U Jisu Khrist ia Uba Me la pah. (Ioannis 17:3)



Hooid, U Soitan u long u kpa jong ka jinglamler bad u long uba tbit eh ha kane ka kam, haduh ba bun ki briew ki kloi ban shah thame da ki ktien jong u. U kwah ia ngi ban ngeit ba ka jingwad ban ithuh ia U Blei ka long ka jingpynsep ei ia ka por. Hynrei U Khristan uba sngewthuh bad uba kren ia ka hok, um lah ban ong, ba hadien ka jingpule ia kitei ki dkhot ba la sot na ka gospel U Ioannis, ba ka long ka jingpynsep ei ia ka por ban ithuh ia U Blei lada khamtam eh lada ka don jingiadei bad ka jingim bymjukut. Nalor kata ruh, ka jingim bymjukut ka sdang nangne, ym ha ka por ba U Khrist U wan ha kaba arsien. Ha kata ka por lei, ka la dier eh.

Namar ba U Soitan u tip ba ka jingim bymjukut ka don bynta bad ka jingithuh ia Uta U Blei, u la pynthame ia ka pyrthei baroh kawei ba U Blei U long ka jingmaian. Ha kane ka mat, shah ia nga ba ngan pynkynmaw ba ka ktien U Blei ka ong ba ka Babilon, ka kmie ki nuti, ka long ka Jingmaian (Jingpynpaw 17:5) bad ka mane ruh ia u blei bamaian.

Ki nong Samaria jong kane ka juk

Ka jinglong jingman jong ka pyrthei Khristan ha kine ki sngi ka phalang ia ka jinglong jong ki nong Samaria ha ka por ba U Jisu U dang don ha kane ka pyrthei. Naba ki long ki nongshun jong ki Jiw, kine ki briew ki la thaw ia ka temple ha kliar u lum Girizim kaba iasyriem kum ka temple ha Jerusalem ba la thaw da ki Jiw kiba la wan phai na ri Babilon hadien ka jinglong mraw ba la neh hynñiew phew snem. Kine ki briew ruh ki la don kajuha ka jingkyrmen ba ki Jiw ruh ki don ia ka jingwan jong U Messiah. Hynrei ka jingmane Blei jong ki ka la iakhleh lang bad ka jingmane blei thaw jong ki nong Assiria. Namar kata, kam long kaba phylla lada ki nong Samaria ki la don, hadien bun bun shpah snem, ka

jingsngewthuh babakla shaphang U Blei. Hynrei, ha ka jingiohi jong ki ia lade, ka ñiam bad ka jingsngewthuh jong ki shaphang U Blei ka long kaba shisha bad kabym don kano kano ka jingbakla. Ha ka jingbymtip jong ki, ki jingngeit jong ki baroh ki long kiba thala. Ia kane ka jingshisha la paw ha ki kyntien jong U Jisu mynba U kren ha ka nong Samaria kaba U la kynduh ha ka pung um U Jakob.

“Phi mane Blei kat kum ia kaba phim tip; ngi mane Blei kat kum ia kaba ngi tip; naba ka jingpynim ka long na ki Jiw.” (Ioannis 4:22)

Ha ka jingbatai ba kham iar, kine ki kyntien jong U Nongpynim kim thew eh tang ia ka nong Samaria hynrei ki lah ruh ban thew ia ki Khristan kiba im ha kine ki sngi. Ki Khristan ki phla hok ba ki mane ia u blei ba kim ithuh. Ha nga hi shimet, ki long kum ki nong Athen na mynhyndai kiba la thaw ia ka duwan ba la buh kyrpang na ka bynta “u blei ia u bymithuh.” U Paul u ong ba kine ki mane ia u blei bathala ha ka jingbymtip. Hato ki Khristan ruh kim leh ia kane kajuha kaei kaei mynta?

Ka jingkhoh ban kylla kaba mut

Ban pyntngen ia la ka mynsiem, ki briew kiba ong ba ka subjek jong ka Jinglong Blei kam long kaba kongsan, ki iai kdew shi kdew sha ka dkhot ha Deuteronomi kaba ong ba kiei kiei kiba la burieh ki long jong U Blei. (Deuteronomi 29:29). Kaei kaba ki ong ka long, lada ka jingithuh jong U Blei ka long kaba la burieh, kaba u briew um lah ban sngewthuh, te ngi dei ban hun beit kaei kaba la hikai ha ngi da ka jingkyrmen ba ngi ia mane ia U Blei ba shisha. Nga shem ia kane ka jingsaid nia jong ki ba long kabym shongnia ei ei ruh em namar ba ka jinglong jingman jong ki nong Samaria bad ki nong Athen ka pynpaw ba ka jingmane jong ki ka leit sha u blei ubym long satia Uta U Blei. Kane ka plie lad ia U Soitan ban wan hapdeng bad ban kam ia ka jingmane kaba kum kata. Haba nga ong ia kane, ngam kyrshan ia ka jingong ba U Blei Um iohsngew ne jubab ia ki jingduwai jong ki briew kiba, ha ka jingbymtip, ki mane ia uwei pat u blei nalor U Blei. Peit ia kaei kaba U Paul u bteng ban ong ha ki nong Athen.

“Te haba ngi long ki khun ki ksiew jong U Blei, ym dei ia ngi ban mut ba

ka Jinglong Blei ka long syriem ia ka kshar lane ka rupa lane ia u maw, ba la pynlong dur da ka kam stad bad ka buit jong u briew. U Blei namar kata U la leh kum bym khmih ia ki aïom ka jingmymtip, hynrei mynta U hukum ia ki briew baroh kylleng ban kylla kaba mut.” (Ki Kam 17:29,30)

U Blei U khot ia baroh u briew ban wan sha ka jingithuh bajani shaphang jong U. Ka jingkyntait bad ka jingleh bym suid ñiew ia kane ka jingtip ka buh ia ka jingim jong uwei pa uwei u briew ha ka khep kaba ma. Ka Israel, ka jaidbynriew ba la jied jong U Blei, ka la ioh ia ka khubor ba kongsan lyngba u nongïathuhlypa, U

Hosia, uba ban jur halor ka jingdonkam ban wan sha ka jingtip bajanai shaphang U Blei.

“To sngew ia ka ktien U Trai, phi ki khun Israel: namar U Trai U don ka jingiasaid bad kiba shong ha ka ri, namar ym don jingshisha lymne jingisynei lymne jingtip ia U Blei ha ka ri.” (Hosia 4:1)

“Ia u paidlang jong nga la pynjot namar bymdon jingtip; namarba me la kyntait ia ka jingitp.” (Hosia 4:6)

Kumba ka long ia ka Israel bakynja met, kumta ruh kan long ia ka Israel bakynja mysnsiem – ki Khristan kiba

im ha kine ki sngi. Ka Israel bakynja mysnsiem kan ym shah pynjot namar ba ka mane ia U Soitan ha ka jingbymtip hynrei namar ba ka kyntait khnang ia ki lad bad ki kabu ban ioh ithuh ba U Blei U die Uei shisha. Kam pher haduh katno kata ka jingshitrhem ka jingmane ka jong ngi ka lah ban long ne, haduh katno ngi long kiba shitrhem ban sumar ia ki hukum U Blei, naba ha kaba kut hi kine kiei kiei ki long leh noh ei lada ngim ithuh ia Uta Uba ngi ong ba ngi mane.

“Namar nga mon ia... ka jingtip ia U Blei ban ia ka jingainguh thang.” (Hosia 6:6)

La shon bad pynmih da:

***Ka Christ In You Ministries,
Dong Pyngrope, Nongrah,
Shillong - 793006***